

Mediateka – Filia nr 58 Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu. Równoleżnik Zero – Wrocławski Festiwal Podróżniczy im. Olgierda Budrewicza, 2019 r., fot. Rafał Komorowski

W stronę przyszłości.

Doświadczenia Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Tadeusza Różewicza we Wrocławiu w obszarze zmian struktury sieci i organizacji

W 1991 roku Rada Miejska Wrocławia zlikwidowała byłe urzędy dzielnicowe i rozpoczęła długotrwały proces łączenia instytucji dzielnicowych w ogólnomiejskie. Funkcjonujące wcześniej dzielnice: Stare Miasto, Śródmieście, Krzyki, Fabryczna, Psie Pole zostały zlikwidowane wraz z ustanowieniem osiedli w roku 1991 i od tego czasu nie istnieją jako jednostki administracji publicznej. 48 wrocławskich osiedli to samorządowe jednostki pomocnicze gminy Wrocław, które posiadają rady osiedlowe i zarządy oraz spełniają ograniczone funkcje samorządowe. 21 stycznia 2016 roku uchwała Rady Miejskiej Wrocławia nr XX/419/16 ustanowiła jednoznaczne i precyzyjne geograficzne granice osiedli Wrocławia. Granice te zostały zdefiniowane w formie cyfrowej. Do tej pory granice osiedli opierały się na punktach adresowych oraz mało precyzyjnej mapie poglądowej. Uchwała weszła w życie 13 lutego 2016 roku.

Zmiany administracyjne stały się impulsem do restrukturyzacji i modernizacji bibliotek publicznych we Wrocławiu. W 1991 roku we Wrocławiu funkcjonowało 5 bibliotek dzielnicowych, jako odrębnych instytucji z odmienną strukturą organizacyjną, specyficznymi dla każdej z dzielnic formami pracy i usługami dla mieszkańców. W roku 1993 połączono biblioteki dzielnicowe w 3 biblioteki rejonowe, a 1 stycznia 2000 roku utworzono jedną instytucję – Miejską Bibliotekę Publiczną

Mediateka – filia nr 58 Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Tadeusza Różewicza we Wrocławiu

liczącą 67 filii. Tworzenie jednej instytucji z 5 niezależnie funkcjonujących organizmów to ogrom zmian zarówno w strukturze instytucji, organizacji pracy, zasobach, usługach oferowanych mieszkańcom, ale też tych dotyczących różnic w wynagrodzeniach, ścieżkach rozwoju. Zarządzanie Miejską Biblioteką Publiczną powierzono dyrektorowi Andrzejowi Ociepie, który ściśle współpracując z miastem, przeprowadził audyt obiektów i zasobów. Stan po objęciu stanowiska to rozdrobniona sieć lokali bibliotecznych, których powierzchnie liczyły od 48 do 154 m² i znajdowały się często w stanie wymagającym generalnego remontu. Lokalizacja była przypadkowa, nie skorelowana z potrzebami mieszkańców i nie zapewniająca im dostępności. Dyrektor zaproponował optymalizację bazy lokalowej, zmianę struktury organizacyjnej, określoną politykę gromadzenia i opracowania zbiorów, ujednoczenie oferty, usług, standardów obsługi oraz sukcesywną automatyzację procesów bibliotecznych. Przejście od koncepcji biblioteki jako

repozytorium, magazynu zbiorów tradycyjnych (książka na nośniku papierowym) do koncepcji biblioteki jako centrum informacji, wiedzy i edukacji, a jednocześnie miejsca spotkań, debat, zabawy i rozrywki było innowacją na miarę ogólnopolską. Perspektywa likwidacji części filii i tworzenie nowych obiektów w innym niż dotychczas standardzie naturalnie wzbudzało wiele kontrowersji zarówno w środowisku bibliotekarzy, jak i pracowników innych instytucji kultury czy wreszcie wśród mieszkańców Wrocławia.

W procesie restrukturyzacji i tworzenia nowej sieci bibliotek we Wrocławiu ogromny wpływ na zmianę postrzegania roli biblioteki, jej organizacji wewnętrznej miał udział Miejskiej Biblioteki Publicznej w konkursie ogłoszonym w 2002 roku przez Fundację Bertelsmanna na modelową „Bibliotekę dla młodych klientów w wieku 13–25 lat”. Projekt został opracowany na przykładzie międzynarodowych doświadczeń bibliotek w Helsinkach, Los Angeles, Singapurze i Dreźnie, które dzięki ukierunkowaniu na konkretnego odbiorcę, stworzeniu instrumentów z zakresu ekonomiki przedsiębiorstw, przygotowaniu innowacyjnej oferty usług i stosowaniu nowoczesnych metod dystrybucji informacji osiągnęły sukces, odnotowując wzrost liczby klientów i zwiększenie wykorzystania zbiorów. Decyzja o realizacji projektu we Wrocławiu i Olsztynie była uzależniona od kilku czynników: zaangażowania i wsparcia samorządu, chęci dokonania zmian i przełamania stereotypów przez działające w danym mieście Miejskie Biblioteki Publiczne, akceptacji wprowadzenia nowoczesnych metod zarządzania modelowymi placówkami. Projekt Fundacji Bertelsmanna był realizowany w latach 2002–2007 i wyznaczał konkretne cele ilościowe:

- wzrost liczby klientów o 30–40% lub dotarcie do 70% grupy docelowej (młodzież w wieku 13–25 lat),
- wzrost liczby wypożyczeń i pozostałych form korzystania z biblioteki o 30% (w porównaniu ze średnią filią biblioteki miejskiej);

oraz cele jakościowe:

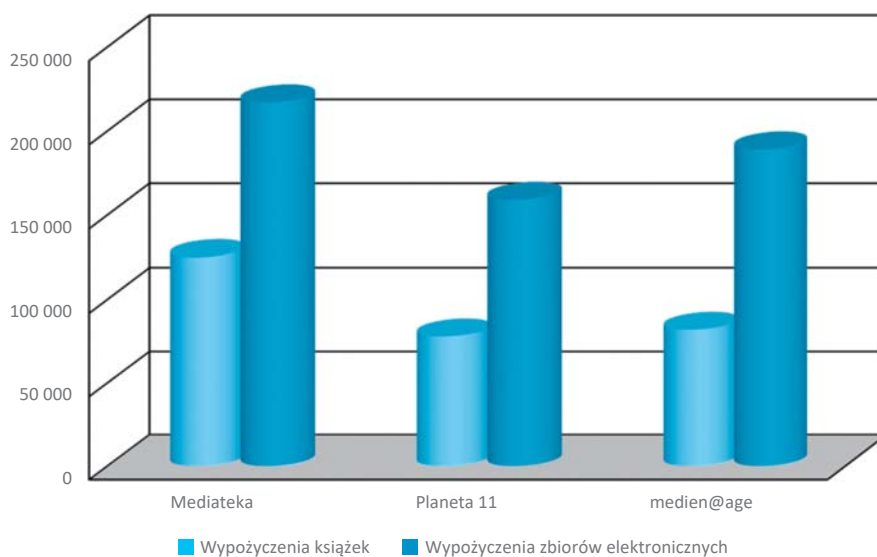
- dotarcie do młodzieży z atrakcyjną ofertą,
- zapewnienie szybkiego dostępu do informacji i nauka efektywnego korzystania z informacji,
- fachowa pomoc w uczeniu się i rozwijaniu zainteresowań,
- doradztwo zawodowe,
- organizowanie czasu wolnego młodzieży.

W ramach projektu przeprowadzono badania jakościowe i ilościowe, których celem było wydobycie cech wizerunkowych funkcjonujących bibliotek, ustalenie zapotrzebowania na informację, opisanie zainteresowań i sposobów spędzania czasu wolnego młodzieży oraz zebranie opinii na temat projektu „Biblioteki dla młodych klientów” i oczekiwań wiążących się z taką instytucją. Badania w 2003 roku przeprowadziła firma IMAS International Sp. z o.o. na grupie 1500 osób. Wielkość grupy badanych dostosowano do celu projektu, którym było dotarcie do 70% młodzieży

Wrocławia. Wyniki badań stały się podstawą do budowania koncepcji i jej głównych elementów: lokalizacji, aranżacji wnętrza, zbiorów, oferty usług, dystrybucji i komunikacji.

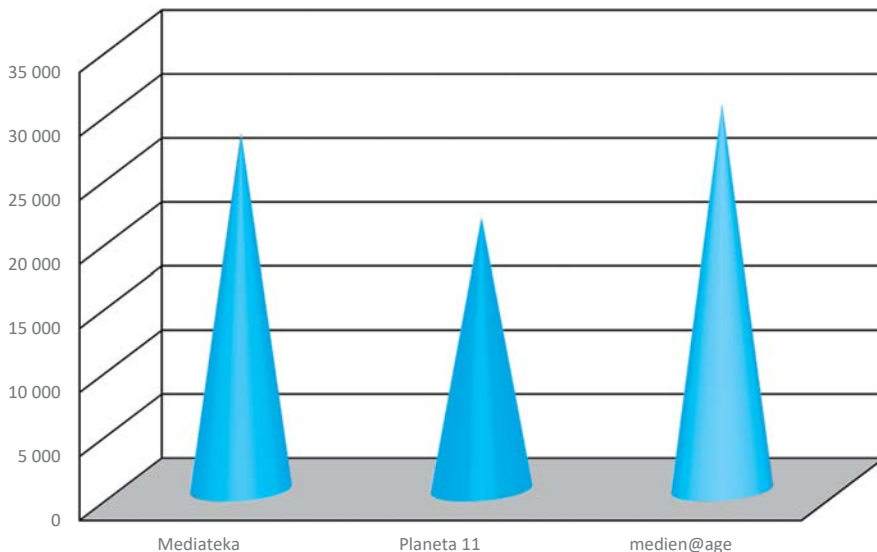
Wszystkie elementy koncepcji powinny uwzględniać potrzeby odbiorców i pracowników, by w efekcie stworzyć:

- miejsce atrakcyjne i dynamiczne z różnorodnymi zbiorami uwzględniającymi potrzeby odbiorców,
- bezpieczną, przyjazną i funkcjonalną przestrzeń z możliwością zmiany aranżacji,
- miejsce zdobywania informacji ze stanowiskami pracy indywidualnej,
- miejsce spotkań i komunikacji ze stanowiskami pracy grupowej i strefami odpoczynku.

Rysunek 1. Liczba wypożyczeń w podziale na książki i zbiory elektroniczne. Źródło: Antje Becker, Roman Rabe, *Sprawozdanie końcowe dotyczące wyników wydajności, 2007 r.*

Mediateka – filia nr 58 Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu została otwarta w 2004 roku. Ukierunkowała ona swe działania na młodzież, wdrażając nowoczesne metody zarządzania, komunikacji zewnętrznej i wewnętrznej oraz sprawozdawczości. Po roku działalności Mediateka osiągnęła cele projektowe. W 2007 roku Antje Becker i Roman Rabe z Biblioteki w Dreźnie porównali wyniki wydajności trzech bibliotek: Mediateki z Wrocławia, Planety 11 z Olsztyna i Medien@age z Dreznia, dokonując szczegółowej analizy oferty bibliotek, zaangażowanych zasobów i stopnia ich wykorzystania. Miernikami były: zasoby biblioteczne według rodzaju nośnika, liczba wypożyczeń w podziale na media drukowane i elektroniczne, liczba wypożyczeń każdego medium, liczba wypożyczeń na

Rysunek 2. Liczba wypożyczeń na pracownika biblioteki. Źródło: Antje Becker, Roman Rabe, *Sprawozdanie końcowe dotyczące wyników wydajności*, 2007 r.

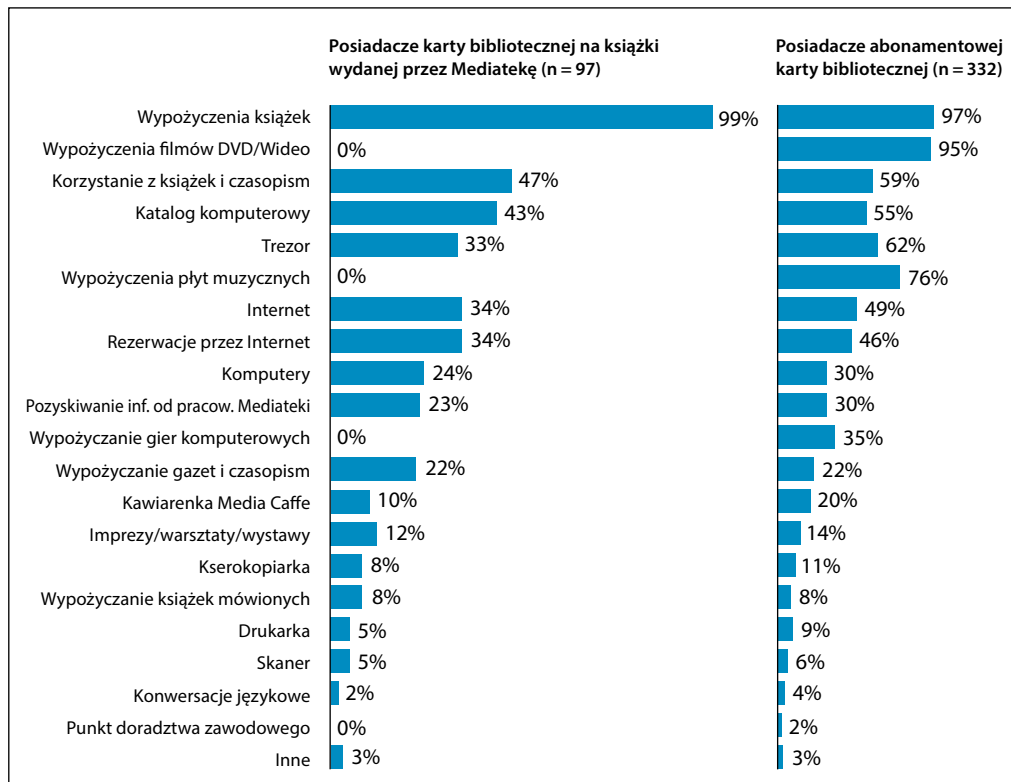
godzinę otwarcia i na jednego pracownika, struktura wiekowa klientów. Wskaźniki efektywności Mediateki były najwyższe w zakresie zakupu zbiorów zgodnie z potrzebami czytelników oraz w zakresie optymalnego wykorzystania godzin otwarcia i jej zasobów personalnych. Jak opisywał Roman Rabe: „nie da się wyjaśnić tego sukcesu jedynie na podstawie liczby mieszkańców. Mediateka najwyraźniej ma też odpowiednią strukturę zbiorów oraz odpowiednią strategię marketingową”^[1].

Liczba wypożyczeń książek, jako najbardziej porównywalna ze względu na taki sam termin zwrotu, była najwyższa w Mediatece. Obrót zasobów bibliotecznych to ważny wskaźnik, który informuje o zgodnym z oczekiwaniami odbiorców wyborze kupowanych zbiorów, ale też o efektywnym wydatkowaniu środków budżetowych.

Liczba wypożyczeń na każdego pracownika najkorzystniej prezentowała się w medien@age w Dreźnie, natomiast liczba wypożyczeń na godzinę otwarcia biblioteki była najwyższa w Mediatece. Każda godzina otwarcia biblioteki to określone koszty (płace, zużycie energii itd.), które mogą być inwestycją w rozwój czytelnictwa, jeśli dostosuje się je do potrzeb użytkowników.

W 2006 roku dokonano kolejnych badań marketingowych na trzech płaszczyznach: badania satysfakcji klientów Mediateki, badania znajomości i korzystania z biblioteki w grupie docelowej 13–25 lat oraz badania znajomości projektu

[1] A. Becker, R. Rabe, *Biblioteki dla młodych klientów w Polsce*, w: A. Becker, R. Rabe, *Sprawozdanie końcowe dotyczące wyników wydajności*, 2007, s. 5.

Rysunek 3. Statystyka korzystania z usług Mediateki. Źródło: Badanie satysfakcji klientów Mediateki – IMAS International Sp. z o.o., październik 2006 r.

i jego oddziaływania wśród bibliotekarzy. Klienci Mediateki najczęściej wypożyczyli książki i filmy oraz korzystali z zasobów i Internetu na miejscu. Ważną dla użytkowników Mediateki usługą była możliwość całodobowego zwrotu mediów (trezor), korzystanie z katalogu online oraz możliwość rezerwacji zbiorów przez Internet. W kontekście wprowadzania nowej oferty i nowych usług warto podkreślić, że Mediateka we Wrocławiu implementowała dobre praktyki, uwzględniając specyfikę czytelnika we Wrocławiu. Zaskoczeniem dla Fundacji Bertelsmanna i istotną różnicą było to, że czytelnicy Mediateki w przeciwieństwie do czytelników *medien@age* wypożyczyli częściej książki tradycyjne niż płyty z muzyką czy filmy. Spadek bezrobocia w Polsce spowodował również mniejsze zainteresowanie usługą doradztwa zawodowego, z którego ostatecznie zrezygnowano. Dostosowanie usług do potrzeb i szybkie reagowanie było wpisane w krwioobieg tej biblioteki od początku jej funkcjonowania.

Mediateka w ciągu pięciu lat swojej działalności w ramach projektu stała się inspiracją dla innych bibliotek w Polsce. Liczne wizyty nie tylko bibliotekarzy, ale

też przedstawiciele samorządów z całej Polski powoli wpływały na zmianę myślenia o bibliotekach. Widząc oddziaływanie bibliotek na środowisko lokalne, przedstawiciele samorządów zaczęli dostrzegać ich potencjał jako instytucji, które używają nowoczesnych technik zarządzania, efektywnie wydatkują środki, zaspokajają potrzeby lokalnej społeczności i w efekcie mogą stać się wizytówką miasta. W całej Polsce, ale też poza jej granicami zaczęły powstawać mediateki, dla których inspiracją był model biblioteki ukierunkowanej na użytkownika: „Przystanek Książka” – mediateka na warszawskiej Ochocie, „Nautilus” w Białoleścu, Mediateka w Rudzie Śląskiej czy Mediateka we Lwowie to zaledwie kilka przykładów. Metody, które sprawdziły się w Mediatece: delegowanie uprawnień i odpowiedzialność za gospodarowanie budżetem wraz z narzędziami do monitorowania osiągniętych wyników (raporty z systemu bibliotecznego, raporty wykorzystania stron i mediów społecznościowych), współuczestniczenie użytkowników w tworzeniu oferty i usług, systematyczne podnoszenie kompetencji pracowników i dbałość o relacje z użytkownikami były implementowane/wdrażane w kolejnych bibliotekach tworzonych we Wrocławiu.

Osiągnięcia Mediateki miały wpływ na kształt tworzonej przez ówczesnego dyrektora Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu strategii na lata 2005–2012. Celem głównym była modernizacja i stworzenie spójnej oraz różnorodnej pod względem funkcji sieci bibliotek zaspokajających potrzeby społeczności lokalnej zgodnie z koncepcją „ukierunkowania na klienta” zaproponowaną przez Fundację Bertelsmanna. W strategii wskazane zostały trzy typy placówek biblioteczych: multimedialne centra informacyjno-biblioteczne, czyli model, dla którego inspiracją była Mediateka – filia nr 58 we Wrocławiu i Planeta 11 w Olszynie, osiedlowe biblioteki lokalne oraz punkty biblioteczne. Multimedialne centra informacyjno-biblioteczne miały być dużymi placówkami, o powierzchni co najmniej 500 m², w pełni skomputeryzowanymi, z dostępem do Internetu. Lokalizacja na dużych osiedlach mieszkaniowych oraz przy głównych węzłach komunikacyjnych i ciągach usługowych miała zapewnić lepszą dostępność. Filie te miały oferować bogatą kolekcję różnorodnych zbiorów oraz szybki dostęp do informacji. Drugi typ to biblioteki lokalne o powierzchni 200–400 m². Tutaj pojawił się po raz pierwszy kontekst usytuowania bibliotek w pomieszczeniach użyczanych przez miejskie instytucje oświatowe i kulturalne, np. szkoły czy domy kultury. Punkty biblioteczne, o powierzchni do 100 m², miały uzupełniać działalność bibliotek i być silnie powiązane z organizacjami i instytucjami, z którymi miały współpracować w środowisku lokalnym na rzecz np. osób przebywających w szpitalach czy też podopiecznych domów opieki społecznej. Punkty biblioteczne miały również zaspokajać potrzeby czytelnicze społeczności lokalnych zamieszkujących peryferyjne rejony miasta.

Nowa wizja biblioteki XXI wieku i przedstawiona przez dyrektora Andrzeja Ociepę struktura sieci spotkała się z pozytywnym odbiorem ze strony władz miasta. Uchwała nr XXXVII/2424/05 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 21 kwietnia 2005 roku w sprawie strategii rozwoju samorządowych bibliotek we Wrocławiu

do roku 2012 oraz akceptacja planów i wydatków inwestycyjnych przeznaczonych na adaptację lub modernizację bibliotek w wieloletnich planach inwestycyjnych miasta to efekt dobrej współpracy z władzami miasta i skutecznego lobbingu na rzecz rozwoju bibliotek i czytelnictwa we Wrocławiu. Realizacja przyjętej strategii obejmowała proces łączenia zasobów bibliotecznych kilku filii, selekcję zasobu i jego uzupełnienie atrakcyjnymi dla odbiorcy nowościami wydawniczymi, a następnie przeniesienie ich do nowej, ciekawej architektonicznie, funkcjonalnej i przyjaznej przestrzeni. Ważnym elementem była lokalizacja nowych placówek w miejscach dobrze skomunikowanych pod względem transportu i ich dostępność dla mieszkańców. Łączenie zasobów wymagało selekcji zbiorów, ale też uzupełniania ich o nowe, poszukiwane przez użytkowników zasoby.

Restrukturyzacja wywoływała różne reakcje. Bibliotekarze obawiali się zwolnień i utraty pracy, ale też zmian w szerokim tego słowa znaczeniu. Nowe funkcje bibliotek publicznych to nowe zadania i wyzwania dla bibliotekarzy: samodzielność w budowaniu zasobu bibliotecznego i odpowiedzialność za ten zasób i jego wykorzystanie, a co za tym idzie zarządzanie określonym budżetem; komputeryzacja i ujednoczenie systemu bibliotecznego; nawiązywanie partnerstw, współpraca, budowanie relacji danej biblioteki z otoczeniem (przedszkola, szkoły, inne instytucje kultury, organizacje pozarządowe, Rady Osiedli czy lokalni liderzy); tworzenie oferty biblioteki odpowiadającej potrzebom środowiska lokalnego. Te zadania wymagały budowania relacji ze środowiskiem, wychodzenia poza swoją strefę komfortu. Bibliotekarze często nie byli gotowi na taką zmianę i nie mieli kompetencji do realizacji założonych celów, dlatego niezbędne były liczne szkolenia, wymiana doświadczeń z bibliotekarzami z innych krajów, którzy już rozpoczęli proces zmian w swoich bibliotekach.

Opór mieszkańców i ich protesty wynikały z obaw, że zostaną oni pozbawieni biblioteki w najbliższym otoczeniu i dostępu do bezpłatnej oferty zbiorów. Fakt, że nowe placówki będą nowoczesnymi przestrzeniami z bogatą ofertą zbiorów i usług nie wszystkich przekonywał. Realizacja przyjętych założeń była możliwa dzięki liczny spotkaniom z mieszkańcami i Radami Osiedli, podczas których prezentowano zmiany jakościowe, które miały nastąpić:

- dostęp do multimedialnej biblioteki z różnorodnymi zbiorami i bogatą ofertą dla wszystkich grup wiekowych,
- możliwość korzystania z katalogu centralnego i osobistego konta bibliotecznego,
- bieżący dostęp do nowości, wiedzy i informacji o zdarzeniach we wszystkich filiach MBP (newsletter biblioteczny),
- możliwość rezerwacji zbiorów, otrzymywania e-mailem przypomnień o zbliżającym się terminie zwrotu, uczestnictwa w spotkaniach, warsztatach, dyskusjach literackich,
- jedna karta biblioteczna zapewniająca możliwość korzystania z zasobów wszystkich filii bibliotecznych.

W ramach strategii oprócz Mediateki – filii nr 58, która została otwarta w czerwcu 2004 roku, powstały multimedialne centra biblioteczno-informacyjno-kulturalne:

- Filia nr 22 przy ul. Chociebuskiej, powierzchnia 850 m²,
- Filia nr 23, bulwar Ikara, powierzchnia 700 m²,
- Filia nr 18 przy Grabiszyńskiej, powierzchnia 580 m²,
- Filia nr 29 przy ul. Reja, powierzchnia 560 m²,
- Filia nr 42 przy ul. Serbskiej, powierzchnia 450 m²,
- Filia nr 5 przy ul. Namysłowskiej, powierzchnia 619 m²,
- Filia nr 4 przy Wieczystej, powierzchnia 450 m².

W 2009 roku sieć Miejskiej Biblioteki Publicznej obejmowała 8 multimedialnych centrów biblioteczno-informacyjno-kulturalnych, 40 bibliotek osiedlowych, 5 punktów bibliecznych oraz dwa Multicentra Edukacji Interaktywnej (2006 i 2008)^[2]. W tym czasie na wielu płaszczyznach widoczne było ukierunkowanie na klienta i specyfikacja usług: Mediateka powstała z myślą o młodych odbiorcach, w filii nr 1 stworzono Bibliotekę Małucha dla rodzin z małymi dziećmi, filia nr 57 przekształciła się w bibliotekę turystyczną. Oferta bibliotek koncentrowała się na potrzebach różnych grup odbiorców: uruchomiono program „Na dobry początek” – w ramach którego dystrybuowano wyprawki dla nowo narodzonych dzieci i ich rodziców, wspierano Seniorów w kompetencjach z zakresu obsługi komputera, budowano ofertę dla obcokrajowców obejmującą: Language Cafe – konwersacje językowe czy tworzenie kolekcji zbiorów w językach obcych oraz bogatą kolekcję różnych mix mediów do nauki języków. Te specjalizacje dziś oczywiste wówczas były nowatorskim podejściem do użytkownika i miały wpływ na budowanie wizerunku biblioteki jako miejsca zdobywania wiedzy, miejsca spotkań otwartego potrzeby mieszkańców.

Ważnym elementem całego procesu zmian była prowadzona równolegle komputeryzacja. Świadectwem zaangażowania całego zespołu bibliotekarzy Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu był fakt, że w 2009 roku 75% zbiorów wrocławskiej sieci miejskich bibliotek publicznych zostało wprowadzonych do komputerowej bazy ALEPH. Scentralizowano procesy ewidencji i opracowania zbiorów, stworzono centralną bazę katalogu komputerowego OPAC oraz jedną bazę adresową czytelników i wypożyczeń. To, co zainicjowała Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu w ramach wewnętrznej sieci w skali miasta, czyli wdrożenie jednego programu komputerowego dla wszystkich filii, stworzenie zintegrowanego katalogu i systemu wyszukiwania zbiorów, który daje czytelnikom możliwość przeszukiwania wszystkich zasobów MBP we Wrocławiu, oraz kolejne takie działania

[2] J. Słowik, *Reorganizacja sieci Miejskich Bibliotek Publicznych we Wrocławiu*, „Dobre Praktyki” (dodatek do „Bibliotekarza” 2009, nr 12), s. 1–2, <https://wydawnictwo.sbp.pl/pdf/Dobre-Praktyki.pdf>.

w innych miastach w Polsce, dziś wdrażane jest w skali całego kraju w ramach programu 1.2. „Budowa ogólnokrajowej sieci bibliotecznej poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek” w programie wieloletnim Priorytetu 1. Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021–2025.

Proces restrukturyzacji i modernizacji bibliotek we Wrocławiu dotyczył również bibliotek publicznych działających w szkołach. Podstawą funkcjonowania filii Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu ulokowanej w obiekcie szkolnym było porozumienie pomiędzy MBP a Urzędem Miasta Wrocławia oraz umowa użyczenia pomiędzy dyrektorem szkoły posiadającym pełnomocnictwo prezydenta a dyrektorem Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu. Biblioteki umiejscowione w lokalach szkoły pełniły, i nadal pełnią, funkcje bibliotek szkolnych i publicznych, zapewniając obsługę zarówno uczniów, jak i mieszkańców miasta. Każda z tego typu bibliotek znajdowała się na parterze i miała dwa wejścia, jedno dla uczniów, bezpośrednio z terenu szkoły, drugie dla pozostałych czytelników – z zewnątrz, od ulicy. Korzyści takiego rozwiązania to: większe powierzchnie lokali bibliotecznych, dostępność i dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, nowoczesne i funkcjonalne przestrzenie biblioteczne, wyposażenie techniczne: komputery, dostęp do Internetu, programy multimedialne i edukacyjne, bogate i aktualne zbiory, dłuższy czas otwarcia biblioteki, dostępność biblioteki w czasie ferii i wakacji, bogata oferta kulturalna i edukacyjna dla dzieci i młodzieży, ale też dla rodziców i mieszkańców danego osiedla. Wymierną korzyścią była również optymalizacja kosztów funkcjonowania. Koszty utrzymania budynku były po stronie szkoły, co odciążało budżet biblioteki publicznej. Koszty zatrudnienia bibliotekarzy, zakupu zbiorów i wyposażenia były po stronie biblioteki, to zaś odciążało budżet szkoły.

Kolejnym ważnym argumentem przemawiającym za łączeniem bibliotek szkolnych i publicznych w jednym obiekcie była możliwość pozyskiwania przez biblioteki publiczne środków na realizację działań z zakresu edukacji czytelniczej i kulturalnej. Dzięki pozyskanym dotacjom biblioteki publiczne proponowały uczniom i mieszkańcom bogatą ofertę spotkań, warsztatów i wydarzeń. Biblioteki szkolne nie miały wówczas takich możliwości. Godziny pracy bibliotek zostały ustalone tak, by zapewnić dostęp do zasobów zarówno uczniom szkoły, jak i okolicznym mieszkańcom. Placówki te realizowały wszystkie zadania bibliotek szkolnych, w tym zajęcia z zakresu edukacji czytelniczej i medialnej. Nauczyciele i bibliotekarze często podejmowali wspólne działania upowszechniające szeroko rozumianą kulturę oraz rozwijali kompetencje uczniów w zakresie wyszukiwania informacji. Przykładem może być projekt Szkolny Broker Informacji w edycji dla szkół średnich oraz Junior dla szkół podstawowych. Celem było zwiększenie umiejętności wyszukiwania informacji, świadomości młodych odbiorców cyfrowych mediów i platform internetowych na temat szkodliwości nieprawdziwych informacji oraz zagrożeń płynących z bezkrytycznego użytkowania mediów. Pierwszy etap odbywał się w poszczególnych szkołach, pod okiem koordynatorów. Najlepsze drużyny wzięły udział

w etapie międzyszkolnym, który było przygotowywany przez pracowników MBP i odbywał się w Mediatece.

Ważną inicjatywą zacieśniającą współpracę instytucji kultury i szkół był projekt Departamentu Edukacji Urzędu Miejskiego Wrocławia „Szkola w mieście”, umożliwiający udział uczniów wrocławskich szkół w zajęciach prowadzonych w różnych instytucjach kulturalnych, m.in. w bibliotekach, muzeach, teatrach, na uczelniach. Nauczyciele danego przedmiotu umawiali się na konkretne zajęcia prowadzone przez pracowników zainteresowanych instytucji. Projekt ten uzupełniał edukację kulturalną mocno ograniczoną w programie szkolnym. Niwelowanie różnic w dostępie do kultury na etapie edukacji wczesnoszkolnej było szansą na pozyskanie nowych odbiorców kultury. Uczniowie szkół, odwiedzając instytucje kultury w sposób nieformalny, uczestnicząc w atrakcyjnych zajęciach i warsztatach, często poznając te instytucje „od kuchni”, mogli stać się w przyszłości aktywnymi odbiorcami oferty kulturalnej miasta.

Zmiany jakościowe, które miała przynieść realizacja strategii na lata 2005–2012, to utworzenie otwartych, mobilnych i interaktywnych przestrzeni bibliotecznych z bogatymi i różnorodnymi zbiorami, atrakcyjnym pakietem usług bibliotecznych, samodzielnym dostępem do zbiorów, wiedzy i informacji, automatyzacja podstawowych usług i procesów bibliotecznych, zapewnienie bezpłatnego dostępu do Internetu, dostęp do zasobów cyfrowych, utworzenie przestrzeni dla spotkań, warsztatów, debat, zabawy i rozrywki.

Wskaźniki efektywności zmian w strukturze sieci, które zostały wskazane w strategii to: liczba aktywnych użytkowników, liczba wypożyczeń i odwiedzin w nowych przestrzeniach. Przykładowe wskaźniki z lat 2010–2014 przedstawiono na następczej stronie.

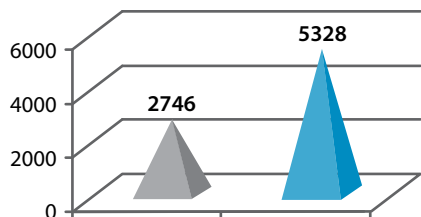
Nowe filie biblioteczne odnotowały wzrost liczby zarejestrowanych czytelników o 90%, dwukrotny wzrost liczby odwiedzin oraz wzrost liczby wypożyczeń o 10 do 20%. Wzrost wskaźników korzystania z usług biblioteki dotyczył wszystkich grup wiekowych, co potwierdzało stopniową akceptację wprowadzanych zmian.

Restrukturyzacja i reorganizacja struktury sieci przyniosła realne korzyści. Łączenie małych filii zlokalizowanych w lokalach spółdzielczych, podobnie jak łączenie funkcji biblioteki szkolnej z publiczną w lokalu szkoły poprzez przenoszenie lub tworzenie dużych otwartych przestrzeni, które często były własnością gminy, to:

- optymalizacja kosztów: wynajmu lokalu, opłat za media, zakupu zbiorów, wyposażenia, zatrudnienia personelu;
- zmiana jakościowa dzięki niekonwencjonalnej aranżacji architektonicznej przestrzeni, ważnego dla użytkowników elementu przemawiającego za korzystaniem bądź niekorzystaniem z danej instytucji. Przyjazne i atrakcyjne miejsce do nauki lub spędzania czasu wolnego i bogata oferta wydarzeń przyciągały do bibliotek nowych czytelników;
- dobrze zaprojektowana przestrzeń zapewniająca szerokie przejścia między regałami umożliwiające swobodne poruszenie się, strefy do nauki: miejsca do cichej

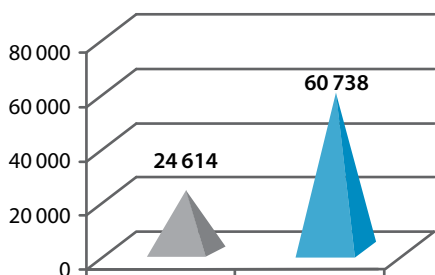
Filia nr 18 przy ul. Grabiszyńskiej

czytelnicy

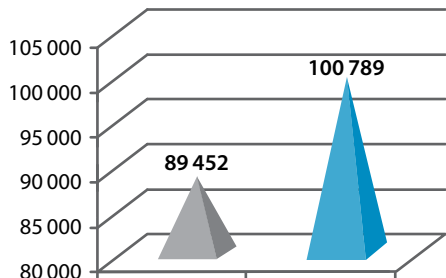
Rysunek 4. Liczba zarejestrowanych czytelników przed przeniesieniem do nowej lokalizacji i później. Źródło: Dane z systemu ALEPH MBP we Wrocławiu

odwiedziny

Rysunek 5. Liczba odwiedzin przed przeniesieniem do nowej lokalizacji i później. Źródło: Dane z systemu ALEPH MBP we Wrocławiu

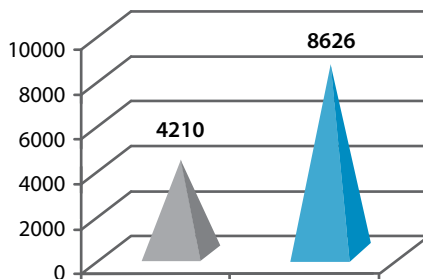
wypożyczenia

Rysunek 6. Liczba wypożyczeń przed przeniesieniem do nowej lokalizacji i później. Źródło: Dane z systemu ALEPH MBP we Wrocławiu

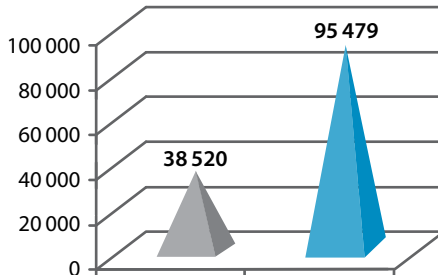
Filia nr 29 przy ul. Reja

czytelnicy

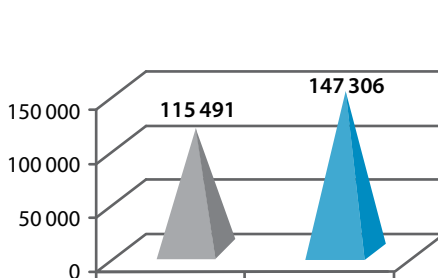
Rysunek 7. Liczba zarejestrowanych czytelników przed przeniesieniem do nowej lokalizacji i później. Źródło: Dane z systemu ALEPH MBP we Wrocławiu

odwiedziny

Rysunek 8. Liczba odwiedzin przed i przeniesieniem do nowej lokalizacji i później. Źródło: Dane z systemu ALEPH MBP we Wrocławiu

wypożyczenia

Rysunek 9. Liczba wypożyczeń przed przeniesieniem do nowej lokalizacji i później. Źródło: Dane z systemu ALEPH MBP we Wrocławiu

- pracy indywidualnej i grupowej, strefy relaksu z wygodnymi siedziskami, atrakcyjna wizualnie i bezpieczna przestrzeń dla dzieci i ich opiekunów;
- zmiana wizerunku biblioteki z małej, słabo oświetlonej, niedostępnej, nieatrakcyjnej na przestrzeń dynamiczną, funkcjonalną i przyjazną;
- wzrost wskaźników korzystania z bibliotek: większa liczba czytelników, odwiedzin, wypożyczeń;
- wzrost aktywności kulturalnej mieszkańców danego osiedla poprzez uczestnictwo w warsztatach, spotkaniach organizowanych przez bibliotekę;
- efektywne wykorzystanie środków finansowych poprzez centralizację podstawowych procesów bibliotecznych (gromadzenie oraz opracowanie zbiorów);
- zakup i wdrożenie zintegrowanego systemu bibliotecznego ALEPH;
- podniesienie jakości usług bibliotecznych: skrócenie czasu od zakupu książki do dostępności książki dla użytkownika, takie same zasady korzystania z całej sieci bibliotek w mieście, jedna karta biblioteczna, jeden katalog i wyszukiwarka zbiorów, zdalny dostęp do konta bibliotecznego, możliwość rezerwacji zbiorów;
- efektywna organizacja wewnętrzna: jednolite zasady obsługi klienta, planowanie portfela projektów, podział zadań i odpowiedzialności w zespole, pomiar efektywności procesów, priorytety zadań.

Rozpoczęty w 2000 roku proces restrukturyzacji i modernizacji ewoluował. Biblioteka zmieniała się w centrum życia społecznego, w wymiarze: kulturalnym, edukacyjnym i informacyjnym. Jako „trzecie miejsce” (pojęcie to użyte zostało po raz pierwszy w 1989 roku przez amerykańskiego socjologa Raya Oldenberga w książce *The Great Good Place*) była niekomercyjną, demokratyczną przestrzenią publiczną, lokalnym centrum informacji, miejscem edukacji przez zabawę, przestrzenią spędzania czasu wolnego, ale też miejscem dla lokalnych liderów, które wspiera rozwój kompetencji społecznych.

Rok 2016 przyniósł kolejne ważne wydarzenia, Wrocław zyskał tytuł Europejskiej Stolicy Kultury. To impuls do kolejnych zmian w obszarze kultury, ale też istniejącej we Wrocławiu sieci bibliotek. Miasto zainwestowało środki w obiekty kultury, m.in.: Pawilon Czterech Kopuł, Teatr Muzyczny Capitol, Narodowe Forum Muzyki, Wrocławski Klub Formaty, Muzeum Pana Tadeusza, Centrum Historii Zajezdnia. Wśród licznych inwestycji znalazło się również Centrum Kulturalno-Biblioteczne Fama na wrocławskim Psim Polu. Instytucja powstała w 2016 roku jako filia Miejskiej Biblioteki Publicznej na terenie dawnego kina Fama, od którego zaczerpnięta została nazwa, neon oraz częściowo kierunek programowy. Filarami działalności tej placówki były kino, cyrk i literatura. Lokalizacja na osiedlu bardzo oddalonym od centrum była konsekwencją działań miejskich skoncentrowanych na budowaniu tożsamości lokalnej oraz zapewnieniu dostępu do kultury na obszarach odległych od centrum. Zespół Famy angażował się w projekty i działania inicjowane przez placówki czy instytucje z Psiego Pola, zwłaszcza te wchodzące w skład Partnerstwa Zawiadawie. Centrum Biblioteczno-Kulturalne FAMA oferowało mieszkańcom

dostęp do bogatej oferty zbiorów w filii nr 11 oraz interdyscyplinarnych zajęć – laboratoriów, a także wydarzeń jednorazowych i cyklicznych.

Mariaż biblioteki i centrum kultury na osiedlu Psie Pole zainicjował proces aktywizacji środowiska lokalnego. Filia nr 11 jako integralna część tego centrum z roku na rok zyskiwała coraz więcej aktywnych czytelników, skutecznie oddziałując na mieszkańców Psiego Pola. Porównanie danych z systemu ALEPH z ostatnich dwóch lat listopad 2021 – listopad 2022 roku.

filia	liczba czytelników	odwiedziny – wypożyczalnia	odwiedziny razem – wypożyczalnia, czytelnia, imprezy	wypożyczenia	liczba imprez	uczestnicy imprez
Filia nr 11, ul. Krzywoustego 286 (2021)	4 803	28 836	28 934	64 858	20	98
Filia nr 11, ul. Krzywoustego 286 (2022)	5 479	45 502	47 321	90 377	76	1 197

Współpracę ze środowiskiem lokalnym i łączenie działań różnych instytucji w jednej przestrzeni podejmowały również biblioteki publiczne w innych krajach. MBP pozyskało środki z Funduszu Współpracy Dwustronnej – część „a” dla Programu „Promowanie różnorodności kulturowej i artystycznej w ramach europejskiego dziedzictwa kulturowego” w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009–2014 na wizytę studyjną w Norwegii w 2017 roku. Odwiedziny w bibliotekach publicznych funkcjonujących w małych społecznościach, jak licząca 14 000 mieszkańców Vennesla, w większych ośrodkach jak Tønsberg i Kongsberg oraz porównywalnych do Wrocławia bibliotekach publicznych w Oslo, pozwoliły poznać doświadczenia bibliotekarzy w zakresie metod budowania publiczności oraz sposobów nawiązywania trwałych relacji z czytelnikami. Natomiast wizyta w Bibliotece Narodowej i możliwość zapoznania się z najważniejszymi elementami „Narodowej strategii dla bibliotek 2015–2018 w Norwegii” uświadomiły, jak ważna jest współpraca z otoczeniem. Biblioteki norweskie już wtedy funkcjonowały w jednej przestrzeni z kinem, teatrem, domem kultury, domem aktywności, centrum kształcenia dorosłych, centrum wolontariatu i wieloma innymi instytucjami. Celem było wspólne profesjonalne budowanie oferty dla lokalnej społeczności zgodnie z jej potrzebami. Przykładem profesjonalnej współpracy filii biblioteki z otoczeniem i lokalną społecznością była filia w Grünerløkka – hipsterskiej dzielnicy Oslo. Powstała w 1914 roku była najstarszą biblioteką w Oslo. Biblioteka udostępniała przestrzeń wielu instytucjom, organizacjom artystycznym i społecznym. Imponująca różnorodność zdarzeń – ponad 600 wydarzeń w ciągu roku była odzwierciedleniem tej współpracy, a jednocześnie zaangażowania pracowników biblioteki i ich otwartości na współpracę. W działalności tej instytucji na szczególną uwagę zasługiwało połączenie dbałości o zaspokojenie podstawowych

potrzeb lokalnej społeczności z promocją różnorodności kulturowej. Z jednej strony biblioteka wspierała imigrantów programami: „Znajdź pracę”, „Nauka gotowania”, „Potrawy wigilijne”, z drugiej strony promowała czytelnictwo, organizując festiwal poezji, dwa festiwale komiksu. W Grünerløkka widoczne było ogromne oddziaływanie biblioteki na społeczność lokalną i realny stopniowy wzrost liczby czytelników. Działania podejmowane przez bibliotekę obejmowały również cotygodniowe koncerty promujące młodych twórców czy festiwal filmowy wychodzący w przestrzeń przylegającego do biblioteki parku. Drugi przykład to Biblioteka w Furuset połączona z domem aktywności, klubem młodzieżowym i centrum wolontariatu. W dzielnicy zamieszkałej w 80% przez imigrantów zapewniała dostęp do zbiorów od godz. 7.00 do 23.00 codziennie. Dzięki połączeniu tych instytucji zwiększył się zakres oferowanych usług i proponowanych wydarzeń. Organizowane eventy były adresowane do wielokulturowej społeczności: nauka języka norweskiego, klub dla mam, zajęcia dla dzieci, warsztaty produkcji muzyki dla młodzieży, zajęcia taneczne, miejsca do cichej pracy, dostęp do Internetu, specjalne sale do grania na PlayStation, bilard. Dzięki tak szerokiej ofercie biblioteka była miejscem spotkań lokalnej społeczności, miejscem edukacji i podnoszenia kompetencji.

W tym samym roku w sierpniu we Wrocławiu odbył się 83. Światowy Kongres IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions), którego motywem przewodnim było hasło „Libraries. Solidarity. Society”. Tematyka omawiana podczas Światowego Kongresu Bibliotek i Informacji Międzynarodowej Federacji Bibliotekarskich Stowarzyszeń i Instytucji IFLA była różnorodna i obejmowała działalność bibliotek publicznych, narodowych, akademickich, ale i tych skoncentrowanych na konkretnym odbiorcy, jak biblioteki dla dzieci i młodzieży. Podczas wrocławskiego spotkania poruszano również kwestie takie jak uwarunkowania prawne funkcjonowania bibliotek w różnych krajach, specjalistyczne kolekcje bibliotek, a także architekturę budynków bibliotecznych, ich wyposażenie i funkcje. Podczas sesji „Public libraries as place makers in today’s cities: urban development, resiliency and social equity – Metropolitan libraries” zwracano uwagę na rolę bibliotek w środowiskach miejskich. Odwoływano się do funkcji biblioteki, jako „trzeciego miejsca”, ważnego dla poszukujących relaksu, odprężenia, zaspokojenia zainteresowań, zarówno osób starszych, jak i dzieci. Atrakcyjność miejsca, usytuowanie biblioteki, aranżacja wnętrza, ale też współpraca z lokalną społecznością i otoczeniem biblioteki wybrzmiały bardzo mocno w wielu prezentacjach. Ciekawym przykładem omawianym we Wrocławiu w obszarze łączenia różnych funkcji w jednym obiekcie oraz współpracy z wieloma podmiotami był projekt Dokk1 z Danii. Dokk1 to nazwa centrum kulturalnego z największą w kraju biblioteką publiczną, przestrzenią koncertową i wystawienniczą w Aarhus. Projekt był poddawany szerokim konsultacjom społecznym, których wynikiem było opisanie oczekiwań społeczności i ustalenie funkcji, jakie ma pełnić. Już na początku obywatele Aarhus stwierdzili, że Biblioteka ma spełniać nie tylko funkcje kulturalno-informacyjne, ale również

podstawowe usługi „administracyjne (chodziło o możliwość uzyskania prawa jazdy, paszportu, ubezpieczenia)”. Ważna dla mieszkańców była też atmosfera, możliwość odpoczynku i relaksu. Biblioteka i przestrzeń dla dzieci w Dokk1 to około 17 500 m². W budynku zaprojektowano przestrzeń pod wynajem na działalność biurową, parking, sale konferencyjne, warsztatowe, pokoje projekcyjne, laboratoria, pokoje do nauki, kawiarnię i wiele innych. „Inwestorzy i pomysłodawcy projektu założyli, że dzięki sztuce, aktywizacji dzieci i obsłudze administracyjnej obywateli uda się zainteresować biblioteką znacznie większą liczbę użytkowników niż dotychczas”^[3]. Ten projekt potwierdzał korzyści dla rozwoju i zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej, ale też rozwoju biblioteki i grona osób z niej korzystających. Pomysł połączenia wielu instytucji i funkcji w jednym obiekcie (edukacyjnych, administracyjnych i kulturalnych) sprawdził się w Danii, choć proces tworzenia tego obiektu w partycypacji z mieszkańcami był trudny i długotrwały.

Wymiana doświadczeń w obszarze projektowania, usług i oferty bibliotek stała się impulsem do zmian w projektowaniu bibliotek w Polsce, ale też łączeniu w jednej przestrzeni różnych funkcji i różnych instytucji.

Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań oprócz korzyści niesie ze sobą wiele trudności, są to zarówno czynniki zewnętrzne, na które nie mamy wpływu, ale też te dotyczące ustalenia zakresu i zasad współpracy między instytucjami czy wreszcie relacji międzyludzkich. W obszarze łączenia bibliotek publicznych ze szkolnymi czynnikiem zewnętrznym, który znacząco wpłynął na proces łączenia i funkcjonowanie bibliotek publiczno-szkolnych była reforma szkolnictwa rozpoczęta w 2014 roku oraz wycofanie skutków reformy edukacji z roku 1999 – m.in. powrót 8-letniej szkoły podstawowej, 4-letniego liceum, 5-letniego technikum i likwidacja gimnazjów. Reforma spowodowała m.in. kryzys w obszarze dostępności miejsc w szkołach: brak sal lekcyjnych, brak miejsc na świetlice szkolne i jednocześnie poszukiwanie przez dyrektorów szkół dodatkowych przestrzeni na działalność podstawową. Filie nr 7 i 17 MBP im. T. Różewicza we Wrocławiu musiały opuścić lokal szkolny i poszukiwać innego. Filia nr 7 otrzymała lokal razem z Centrum Aktywności Lokalnej i współdzieloną salą wielofunkcyjną, z której korzysta CAL, Rada Osiedla i biblioteka. W wielu placówkom, w których znajdowały się biblioteki publiczno-szkolne, zmniejszono powierzchnię: Filia nr 16 na ul. Kolistej, Filia nr 47 przy ul. Polnej, Filia nr 10 przy ul. Jeleniej. W 2022 roku drugim czynnikiem zewnętrznym, który wpłynął na działalność bibliotek publiczno-szkolnych, był kryzys uchodźczy. Wiele szkół przyjęło dzieci ukraińskie, by zapewnić im dostęp do edukacji i wsparcie. Znowu poszukiwano dodatkowych pomieszczeń, by zapewnić dodatkowe miejsca dla uczniów z Ukrainy. W wielu bibliotekach zaczęto organizować dodatkowe zajęcia nauki języka polskiego zarówno te organizowane przez szkołę, jak i indywidualne, inicjowane przez różne organizacje

[3] Z. Kropidłowski, *Miejski Ośrodek Medialny Aarhus (Dokk1) – biblioteką roku 2016*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Librorum” 2017, nr 2 (25), s. 89.

wspierające migrantów. Miejska Biblioteka Publiczna im. Tadeusza Różewicza we Wrocławiu we współpracy z miastem aktywnie poszukiwała i nadal poszukuje rozwiązań w celu optymalizacji kosztów inwestycji i utrzymania nowych placówek bibliotecznych. Dwie filie otwarte w ciągu ostatnich dwóch lat zostały zaprojektowane wraz z inwestycjami żłobków: Filia nr 14 na osiedlu Jagodno otwarta w 2021 roku o powierzchni 384 m² oraz Filia nr 19 na osiedlu Sołtysowice o powierzchni 287 m² otwarta w 2022 roku. Obie filie mają dostęp do sali wielofunkcyjnej, która jest współdzielona z różnymi podmiotami: Radą Osiedla, żłobkiem czy organizacjami pozarządowymi, działającymi na terenie osiedla. Zatem współdzielenie przestrzeni z innymi jest naszym doświadczeniem codziennym już od kilku lat. Nie jest to proces łatwy. Wymaga zaangażowania i odpowiedzialności wszystkich stron. Często podpisywane są trójstronne umowy, które regulują kwestie dostępu do danej przestrzeni, odpowiedzialności za sprzęt, kosztów użytkowania, sprzątanania itd. Niewątpliwie korzyścią jest wykorzystanie miejsca w pełnym wymiarze. Rada Osiedla spotyka się i organizuje wydarzenia, CAL prowadzi działania w zależności od posiadanych środków kilka razy w tygodniu lub miesiącu, biblioteka również organizuje zajęcia dla dzieci, warsztaty, spotkania, debaty. Gdyby każdy z podmiotów dysponował swoją przestrzenią, nie byłaby ona wykorzystywana przez cały tydzień, jak dzieje się to teraz, i koszty utrzymania byłyby zdecydowanie większe. Ważna jest komunikacja, współpraca, wspólne budowanie kalendarza wydarzeń dla społeczności lokalnej. Coraz częściej podmioty korzystające ze wspólnej przestrzeni organizują razem przedsięwzięcia na rzecz mieszkańców. Powoli budują się relacje, ale też poczucie odpowiedzialności za wspólne miejsce i zaangażowanie we wspólne działania. Podejmowane wysiłki na rzecz optymalizacji kosztów, zrównoważonego i odpowiedzialnego gospodarowania zasobami łączą się z ideą budowania i wspierania zaangażowania społecznego.

Podsumowując długą drogę doświadczeń Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Tadeusza Różewicza we Wrocławiu w obszarze budowania sieci bibliotek, która łączy swoje przestrzenie z innymi instytucjami, trzeba wziąć pod uwagę czynniki zewnętrzne, takie jak ten związany z reformą szkolnictwa, który sprawił, że dyrektorzy szkół, mierząc się z problemem braku pomieszczeń na prowadzenie lekcji i zajęć, ograniczali działalność bibliotek zarówno publiczno-szkolnych, jak i szkolnych do minimum, oraz czynnik związany z problemem migracji ludności i koniecznością zaspokojenia podstawowych potrzeb tej ludności. Współdzielenie jednego obiektu przez różne instytucje i podmioty jest niewątpliwie wyzwaniem. Z punktu widzenia organizatora, czyli miasta, przynosi realną oszczędność kosztów, dając mieszkańcom dostęp do wiedzy, kultury i możliwość spędzania wolnego czasu w pobliżu swojego miejsca zamieszkania/przebywania w jednej przestrzeni. Mieszkańcy osiedli, szczególnie tych oddalonych od centrum, chcą mieć dostęp do biblioteki, uzyskać ważne dla nich informacje, ale też dostęp do przyjaznej przestrzeni, w której mogą się spotkać, by omówić istotne dla społeczności lokalnej tematy. Oczekują miejsca z bogatą ofertą kulturalną zarówno dla siebie, jak i dla swych rodzin.

Restrukturyzacja bibliotek i ich modernizacja to proces, który nadal trwa, a jednocześnie jest wpisany w zmiany technologiczne, społeczne i globalne. Rozwój technologii komunikacyjnych, kwestie ekologii i dbałości o zasoby ziemi, procesy integracji europejskiej, kryzysy migracyjne i ekonomiczne wpływają na interdyscyplinarne podejście do kształtowania instytucji. Konsekwencją są inne sposoby funkcjonowania i nowe typy zachowań ludzi, które znacząco wpływają na pojawianie się nowych oczekiwań i nowych usług.

Duże znaczenie ma również budowanie tożsamości lokalnej, lokalnych strategii rozwoju i sieciowanie, które przynosi wiele korzyści, takich jak: lepsze wykorzystanie posiadanych zasobów (ludzkich, instytucjonalnych) i dostosowanie kierunków działania do potrzeb mieszkańców i podmiotów funkcjonujących na danym obszarze. Takie podejście pomaga zdefiniować problemy danego obszaru, wyznaczyć najważniejsze cele w rozwoju i określić sposoby ich osiągnięcia. We Wrocławiu rozwój lokalnych społeczności wspiera miasto współfinansując kolejne Centra Aktywności Lokalnych, określając zasady współpracy z Radami Osiedli, CAL-ami i organizacjami pozarządowymi, ale także poprzez budżet partycypacyjny, w skład którego wchodzi: Wrocławski Budżet Obywatelski, Fundusz Osiedlowy oraz Mikrogranty.

Biblioteki, jako instytucje kultury, odpowiadające na potrzeby mieszkańców, modyfikują swoje funkcje, by nadążyć za zmianami. Organizatorzy i zarządzający bibliotekami muszą być w kontakcie z użytkownikami, znać ich potrzeby i oczekiwania, obserwować zmieniające się otoczenie, trendy w kulturze i dostosowywać do nich ofertę i usługi w bibliotekach. Biblioteki nie mogą stać w miejscu, by nie stać się „wspomnieniem przeszłości” i nie zniknąć z mapy potrzeb. Ich szansą są wysokie kompetencje w obszarze wyszukiwania informacji, zapewnienia dostępu do wiedzy, kształtowania i rozwijania kompetencji kulturowych oraz wspieranie procesu budowania społeczeństwa obywatelskiego. Wygrają ci, którzy tę szansę wykorzystają.

STRESZCZENIE

ANNA JANUS

W stronę przyszłości. Doświadczenia Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Tadeusza Różewicza we Wrocławiu w obszarze zmian struktury sieci i organizacji

Artykuł opisuje proces łączenia, reorganizacji i poszukiwania nowych obszarów działalności wrocławskiej biblioteki publicznej. Podkreśla wagę zdobywania nowych czytelników i stworzenia oferty dla oczekujących usług multimedialnych.

SŁOWA KLUCZOWE

Wrocław, biblioteka publiczna, biblioteka szkolna, Mediateka, współpraca międzynarodowa

SUMMARY

ANNA JANUS

Towards the Future. Experiences of the Tadeusz Różewicz Municipal Public Library in Wrocław in the Field of Network and Organisation Structure Changes

The paper describes the process of merging, reorganising and searching for new areas of operations for the Wrocław public library. It underlines the importance of gaining new patrons and creating an offer for those who expect multimedia services.

KEYWORDS

Wrocław, public library, school library, inclusion, media library, international cooperation

BIBLIOGRAFIA

- Becker A., Rabe R., *Biblioteki dla młodych klientów w Polsce*, w: A. Becker, R. Rabe, *Sprawozdanie końcowe dotyczące wyników wydajności*, 2007.
- Janus A., Józwiowicz E., Rejda K., *Biblioteki modelowe dla młodych klientów*, „Biuletyn EBIB” 2004, nr 3 (54), <http://www.ebib.pl/2004/54/bertelsmann.php>.
- Kosak R., *Biblioteka publiczna w szkole. Czy to dobry pomysł?*, „Biuletyn EBIB” 2013, nr 7, <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/view/105/241>.
- Kropidłowski Z., *Miejski Ośrodek Medialny Aarhus (Dokk1) – biblioteką roku 2016*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Librorum” 2017, nr 2 (25), s. 83–107.
- Lewandowska-Nosal G., *Organizacja i funkcjonowanie bibliotek publiczno-szkolnych w badaniach Instytutu Książki i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej*, „Biuletyn EBIB” 2013, nr 7, <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/viewFile/109/217>.
- Ociepa A., *Biblioteki publiczne Wrocławia na progu XXI wieku*, „Bibliotekarz” 2003, nr 1, s. 6–9.
- Słowik J., *Reorganizacja sieci Miejskich Bibliotek Publicznych we Wrocławiu*, „Dobre Praktyki” [3] (dodatek do „Bibliotekarza” 2009, nr 12), s. 1–2, <https://wydawnictwo.sbp.pl/pdf/Dobre-Praktyki.pdf>.
- Uchwała Nr XXXVII/2424/05 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 21 kwietnia 2005 roku w sprawie strategii rozwoju samorządowych bibliotek we Wrocławiu do roku 2012. Biuletyn Rady Miejskiej Wrocławia nr 5, poz. 137, s. 53–56.